ВИБОРЧИЙ КОНИК.

Ні підчас жадних еще домініяльних виборів в Канаді не їздила українська продажна чорна сотня на такім політично-крутарськім конику, як підчас теперішних виборів. І мусимо признати, що коник сей дуже спритний, бо виплеканий він був заздалегідь, коли про вибори в Канаді не було еще й мови. Сей коник зістав подарований патріотичним доляро-хапам теперішним премієром Канади Мієном після того, як представник канадійського правительства Догерті виїхав ним на засіданю "Ліги Націй".

Говорячи на засіданю "Ліги Націй" про вирішене справи Східної Галичини, Догерті ані словом не згадав, в який спосіб має бути вирішена ся справа і на чию користь: чи на користь Польщі чи на користь Петрушевича. Він для сего є далеко хитрійший, як ті продажні душі від українського чорносотенства, яким Мієн перепив сего коника і які тепер гарцують на нему перед українськими виборцями.

Перепиваючи сего коника українським патріотичним доляро-хапам, правляча партія мусіла дати до него і віно. А що засих до того віна найшло ся більше, як до самого коника, то і між самими доляро-хапами почалась боротьба: хто має їздити на тім конику, між виборцями.

Насамперед почали сідлати того коника безхребовці від "Українського Голосу" і приготовлятись до парадного виїзду на нему перед виборцями. Але фортуна хотіла собі над ними покепкувати і коник опинив ся під покровом греко-католицьких реджісерів від "Кан. Українця".

Ще на двоє баба ворожила, сказав на се безхребовець з "Укр. Голосу", почувши про такий зворот справи. А побожні крутарі з під греко-католицької звізди, діпнявши коника в свої руки, почали співати похвальні гимни "старим приятелям" — Мієнови, Блейкови, Мекі і иншим лідерам теперішної правлячої партії в Канаді. Вони всіма силами старали ся переконати ні більше ні менше як 350.000 українських поселенців в Канаді, що правительство Бордена зробило найбільше добра для "української справи" на мировій конференції в Парижі (єсли хто не вірить, нехай запитає українського населеня в Галичині); еще більше від Бордена зробив для "української справи" теперішний премієр Мієн на конференції премієрів в Лондоні; а що вже найбільше за обох попередних, разом взятих, зробив для "української справи" Догерті "на міжнародній світовій трибуні в Женеві".

Для тих, що захотіли-б арґументувати проти продажних душ з "Кан. Українця" такими фактами, як переслідуване тим самим правительством Бордена-Мієна "чужинців" в Канаді, де тисячі Українців томились в кемпах для інтернованих, побожні крутарі витягали завчасу такі "арґументи".

"Правда, що так було, сему ніхто не може заперечити. Але, не можна при сім забути, що то був воєнний час, який не не знає ніякого милуваня".

А дальше наводить ся як арґумент, що "наші брати за час війни на своїй рідній земли" пережили еще більше пекло. "Кілько — мовляв — там людий розстріляно та вивішано..." і т. д. Отже після розумованя "Кан. Укрінця" Українці повинні еще бути вдячними, що їх в Канаді тільки інтерновано, а не вішано або розстрілювано.

Але стало ся диво! Судячи після писанини "Кан. Українця", виборчий Мієновий коник висмикнув ся з їх рук і розуміє ся, разом з ним і віно. І вчерашні "наші старі приятелі" стають нині найгіршими ворогами Українців. Все зроблене Борденом в Парижі, Мієном в Лондоні, Догертим в Женеві для "добра української справи" розбило ся в прах. Таку велику маґнетичну силу має виборчий коник. Напустить тумана на очи, і те, що вчера було білим, нині стає чорним. Таке він зробив з побожним "Кан. Українцем".

Еще тільки 16. листопада писав "Кан. Українець", що в Канаді є тільки "одна партія правительственна або ліберально-консервативна з п. Мієном на чолі, на яку можна найбільше числити і яка **має в українській справі рекорд".**

Плятформа сеї партії еще 16. листопада була дуже добра і ясна "Кан. Українцеви", причім плятформи ліберальної і національно-проґресивної партій були зовсім до нічого.

Та щасте не доляр, в руки не візьмеш. Виборчий коник прийшов, але замість віна, напаскудив в греко-католицьку помийницю і редакторам "Кан. Українця" з горя відібрало розум. Сейчас же через тиждень, в слідуючім числі "Кан. Українця", вони пишуть:

"Розглядаючи плятформи всіх політичних партій, годі сказати, котра з них найліпша".

І не зважаючи на те, що "годі сказати, котра з них найліпша", кілька рядків низше пишуть, що ліберальна партія була найліпшою для Українців, бо "дала українським поселенцям в Канаді право голосу" і инші блага на землі Канади. А еще тільки тиждень тому назад писали, що:

"Партія ліберальна не має для українських виборців нічого хосенного".

Такі то чудеса творять ся під темною звіздою греко-католицизму. Та на сему не кінець. В "Канадійському Українцеви" з 30. листопада читаємо вже дивовижні випади проти тих "старих приятелів", що тільки ріжного добра зробили для "української справи" по Парижах, Лондонах та Женевах і яких два тижні тому назад підносив "Кан. Українець" попід самі католицькі небеса. Ось що піє тепер "Кан. Українець" на адресу тих своїх "старих приятелів", яких вчера вихваляв:

"Люди еще не забули про ославлений "Воєнний Виборчий Акт" з 1917 р., яким позбавлено права голосу тисячі канадійських горожан... Годі було сподівати ся, щоби люди, котрих се правительство і його посіпаки трактували як ворогів, яких без найменшої причини замикали по так званих "інтермент кемпах" і на яких робили облави по лісах, так як галицькі дідичі на заяців, — годі кажемо було сподівати ся, щоби сі люди голосували за таким правительством".

Ось так плюють самі собі в очи серед білого дня людці з "Кан. Українця". І сі людці без сорому і чести кажуть, що "годі було сподівати ся, щоби люди" голосували за правительством, яке робило на них "облави по лісах, так як галицькі дідичі на заяців. В тім то й річ, що **люди знають,** що робило для них канадійське правительство, але **нелюди** з "Кан. Українця" сего "не знають". Ми даємо "ке знають" в знаках наведеня, бо крутарські редактори "Кан. Українця" дуже добре знають про все, що робило правительство Бордена для людий. Але єсли редактори "Кан. Українця" не знають, що правительство Бордена чи Мієна "робило для людий", то вони бодай повинні знати, що воно робило для їх покровителя Будки.

Та шкода балачки. Сі людці готові за доляра продати рідну матір, а людий вони можуть лише дурити. Їм нічого не шкодить плювати нині на те, що вчера лизали, а злизувати те, на що вчера плювали, аби тільки їм хто за те платив.

Хочете побачити, читачу, як вони плюють на те, що вчера лизали? Ось подивіть ся:

"Правда, Борден і Мієн порушили українську справу через свого представника Догерті в Женеві... Але чи се їх одиноких заслуга? А кілько нас вже коштує то порушене? **Кілько коштують нас петиції, телеґрами і каблеґрами? Кілько коштує поїздка п. Кремара і побут в Отаві? Кілько коштує маніфестаційне віче?** Кому се завдячувати? Чи не нашим власним змаганям?"

Ох, правду кажете, панове! Дуже богато коштують петиції, телеґрами і каблеґрами! Еще більше коштує поїздка і побут Кремара в Оттаві. А що коштує "маніфестаційне віче", то ліпше й не згадувати. А найбільше коштують довірчивих жертводавців ті черви, що присмались до тих телеґрам, каблеґрам, поїздок, побутів та маніфестаційних віч. Ті черви дуже дорого обійшли ся українським жертводавцям, а нині ті самі черви крутять голови українським виборцям за консервативні та ліберальні доляри. Вчера вихваляли і виспівували перед "українським громадянством" "заслуги" Мієна, Блейка, Мекі, а плювали на лібералів і проґресістів, а нині наоборот. А всему виною виборчий коник, та не так коник, як обіцяне з ним віно. Не сповнилась обіцянка з віном — вчерашні приятелі стають нині найбільшими ворогами.

А ти, робітнику і фармере, добре над сим подумай і розсуди. Чи довго еще сі паразити будуть мати можливість сидіти на твоїй спині, торгувати твоєю честю і твоїм довірєм. А доки ти будеш мовчати, доти вони будуть продавати тебе на всі сторони — Мієнови, Кінґови, Крірарови — тому, хто більше дасть. Позавчера вони продавали тебе Мієнови, вчера Кінґови, а нині Крірарови. Продаючи тебе, вони називають се "обороною народної справи". Мусій.

В Москві основано Червоний Спортовий Інтернаціонал.

МОСКВА (Роста), 16. листопада. — Тут зорґанізовано Червоний Спортовий і Ґімнастичний Інтернаціонал, в склад котрого будуть входити всі робітничі спортові і ґімнастичні орґанізації, які годять ся з плятформою Комуністичного Інтернаціоналу.

В склад екзекутивного комітету увійшли слідуючі особи: Подвойський, предсідатель, (з Росії), Ґорін (з Росії), Гампель (з Чехословакії), Лєске і Ваґнер (з Німеччини), Йонсен (зі Скандинавії).

Спортовий Інтернаціонал належить до Комуністичного Інтернаціоналу і буде дбати не тільки про фізичний розвій робітників, але буде також старати ся втягнути ріжні робітничі спортові орґанізації для пролетарської революції.

Товариші! Відновляйте передплату на "Укр. Роб. Вісти".

КУДА ВОНИ ЗАТХАЛИ.

(Від нашого берлінського кореспондента.)

Щораз більше здійснюєсь то, що ми заповіли. Шайдеманівці зняли маску. Вони явно перейшли на сторону буржуазії. Вони забули навіть про се, що сказав їх лідер Шайдеман в цвітни с. р. в Мангаймі:

"Зі згляду на відносини в нутрі держави, перед кождим правительством насувають ся трудні завданя. Їх може виконувати лише правительство, яке посідає потрібний авторітет. Але лише то правительство може мати авторітет, що тішить ся в Німеччині довірєм робочого народа, що звязане з народом, що визнає демократію. Однак народ не може довіряти правительству, до якого належать люди, які не стоять на прінціпах істнуючого устрою та які отверто відкинули істнуючий устрій. Головним завданєм правительства се охорона і переведене в житє устрою. Як можуть виконувати таке завдане члени партії, котрі мають устроєм признану републику хоронити, її збудувати, коли партія сама монархістична. **Лис в ролі опікуна курчат,** се німецька людова партія як член републиканського правительства. Се одно з актуальних питань німецької державної політики. В німецькім правительстві засідають побіч демократів і демократичних християн товариші Стінеса і Стреземана. Чи вступлене соціяльних демократів причинить ся до поліпшеня краєвих відносин? Я кажу, що ні. Се булоб лише поліпшенем для других партій, яких увільнилиб соціяльні демократи з найтяжшої частини відвічальности, та мимо сего не моглиб мати значного впливу. Чим більш правительство однолите, тим ліпше воно працює. Чим більш правительство розходить ся в основних понятях, тим менше вдоволятиме його діяльність. Та коли крім ріжниці в понятях є еще нещирість, то таке правительство не має основи істнованя. Напр. візьмім питане соціялізації. Хотяй члени правительства, що належать до людової партії, згідні були з деякими плянами в справі соціялізації, то німецька людова партія (Стінес) заявилась проти соціялізації. З молодими людьми пана Стінеса не можна створити правительства. Ми можемо заводи п. Стінеса рівночасно з цілим гірництвом соціялізувати. Але ми не можемо увійти в правительство з Стінесом або його людьми".

Так говорив Шайдеман 6 місяців тому. Здавалоб ся, що соц.-демократи не виречуть ся цілком своєї програми. Вправді їх совість не дуже чиста. Вже 4. VIII. 1914 вони спроневірились своїм засадам, тоді, коли завдяки "батьківщині" вони зрадили свої революційні і міжнародні засади. Вони заключили з буржуазією горожанський мир та видали робітництво капіталови. Їх провідники забавились в "патріотизм". Але вони не в силі були вздержати краху німецького мілітаризму. Військо збунтувалось. І тому що 9. XI. 1918 р. не було в Німеччині революційної партії, влада збунтованих салдатів перейшла в руки найбільшої пролетарської партії, тобто шайдеманівців. Мимо кольосальної зради народа шайдеманівцям припала влада. Вони жили еще старою славою, славою Бебля і Лібкнехта (старого).

Але тяжко заплатив народ за то довірє, яким він їх обдарив. Будучи при владі, шайдеманівці не заходились коло здійсненя своєї програми, але старались передати владу назад буржуазії. В тій цїли вони викликали пучі. Їх пучі в 1918 р. не удались, робітництво своєю кровю перешкаджало їм. Але не було революційної партії, котра обнялаб владу. І тому шайдеманівці еще раз задержали владу в своїх руках. І в січни 1919 р. вони знова спровокували пуч.

Все то вони робили, щоб передати буржуазії політичну владу. Вони зовсім не дбали про те, щоб робітництво задержало владу в своїх руках, вони не заходились около завойованя економічної влади. Бо вони від 1914 р., від часу, коли помирились з буржуазією, перестали бути соціялістами. І тому теж вони так сильно обстоювали за задержанєм приватної власности. В тій цїли вони попирали парляментаризм, в тій то цїли вони заходились коло відбудови капіталізму зруйнованого світовою війною. Для соціялізму лишились їм лише слова. Їх завдане було: відбудова капіталізму. І задля того мусіло гинути стільки гарних пролетарських сил.

15.000 робітників впало жертвою контрреволюційних змагань шайдеманівців. Контрреволюції пожертвовано Розу Люксембурґ, Лібкнехта і Йоґішеса. Соціял-демократичні міністри орґанізували кльоаку шпіцлів. Шайдеманівський міністер Носке перевисшив під тим зглядом навіть бісмарківських міністрів: Путкамера і Стібера. Соціял-демократичні міністри стали лакеями капіталу. Коли капіталісти прогнали їх (Кап), вони просили робітництво о поміч. Та коли вони здобули владу при помочі пролетаріяту, вони не карали зрадників — капістів, а кинули в тюрму своїх товаришів, що прогнали капістів.

Для більшої слави капіталізму вони виреклись пролетарської чести, пролетарського світогляду і моралі. І в тій цїли вони часами переходять до опозиції і заспівають мельодію про єдиний пролетарський фронт. Так то теж було по убійстві Ерцберґера. Але коли маси рушились, вони перелякались і вирішили... в Ґерліц союз з Стінесом, союз з капіталістами, союз з монархістами. Се вирішили ученики (очевидно лихі) великого Бебля, котрий на зїзді в Єні в 1903 р. сказав: "Я все, коли їм, коли стою, коли пю, є і буду смертельним ворогом буржуазного ладу".

Ледви кілька неділь минуло, а шайдеманівці мали нагоду здійснити свою ухвалу, мали нагоду для оборони републики "вітчини" добитись посад міністрів, мали нагоду пораз перший в добі революції німецької утворити правительство разом з монархістами і ворогами робітничої кляси, словом, мали нагоду запродатись Стінесови. Шайдеманівці засідають разом з німецькою людовою партією в правительстві.

Нам все одно чи представники німецької людової партії, се бувші капісти, чи ні, ми підчеркуємо факт, що німецька людова партія **є політичною орґанізацією великого промислу і фінансового світа,** яка стремить до усуненя 8-годинного робочого дня та других важних, недавно, бо по революції, заведених законів. Та партія стараєсь теж всі версальським договором на Німеччину наложені фінансові тягарі перекинути на плечі робітників і селян, вона стараєть ся теж перебрати зелізниці з рук держави, значить вона робить все, щоб лише збільшити злидні робучого народа.

І з сею партією шайдеманівці творять правительство, з Стінесом і Стреземаном вони збрались проти своїх партійних товаришів, котрі еще дотепер на ріжних конференціях протестують проти сего союза. І се вони робили в той мент, коли буржуазія німецька ладить ся до боротьби з робітництвом, коли німецьке господарське житє підупадає, коли зближаєть ся для робітництва важка зима, безробітє, голод і холод.

І тому то зовсім слушно пише орґан французької буржуазії "Le Temps":

"Правим партіям буде дуже до вподоби, коли тов. Северінґ поборюватиме розрухи, що будуть в зимі. Його зелізна рука знана з поборюваня комуністичних розрухів".

Для нас становище шайдеманівців зовсім зрозуміле. Нас воно не дивує. Воно є наслідком їх тактики, розпочатої 4. VIII. 1914 р. Тоді вони забули засади соціялізму, яких вони в тягу 5 років позбулись цілком. Нераз вже вони мали нагоду направити свої хиби та взяти ініціятиву в свої руки утворити разом з независимими соціялістами робітничє правительство, якому і ми при теперішних обставинах не робили-б великих трудностий. Се улекшило-б положенє робітництва, се можливо довело-б до одного пролетарського фронту проти аґресивної буржуазії. Але хто сказав а, той мусить і б сказати. Хто засідав разом з "демократами" і "центрум" в уряді, сей мусить і Стінеса до нього впустити. І се добре сталось.

Раз вже робітництво німецьке знатиме, чого воно має ждати від соціял-угодовців, від "демократів" та витягне з того відповідні консеквенції. Щоб се сталось як найскорійше, про се дбати будуть Стінес і Стреземан.

Ми чекаємо на то.

Берлін, 10. IX. 1921.

І. Стирський.

Вислід виборів в Норвеґії.

Вислід виборів до норвежського парляменту був такий: соціялдемократи 86.050 голосів, комуністи 174.490, праві ліберали 298.879, ліві 176.475, селянський союз 114.433, робітничі демократи 25.911 голосів.

І. Кулик.

РЕАЛІЗМ, ФУТУРИЗМ, ІМПРЕСІОНІЗМ.

I.

Установи для справ мистецтва в Радянських републиках додержують ся одного дуже раціонального, ми сказали-б — мудрого погляду: повної рівноправности і права громадянства всім течіям і напрямкам в мистецтві; хай пролетаріят, хай маса зробить свій вибір, спинить ся на якій небудь течії, вибере її, як форму пролетарського мистецтва; пролетаріят не потребує ніньок і опікунів.

Все се безпосередно справедливо.

Але зовсім не виключає необхідности дискусувати і обговорювати питаня про окремі течії, про їх право на істноване підчас революції, про їх придатність до форм пролетарського мистецтва. Таким чином полекшуєть ся і прискорюєть ся сама можливість вибору.

От і ми на сей раз маємо на увазі розглянути три головні напрямки в мистецтві — реалізм, футуризм та імпресіонізм, — щоб спробувати зробити певні висновки щодо права кождого з сих напрямків на перевагу в пролетарськім мистецтві.

Не доводить ся витрачати богато часу на докази непридатности і непристосованости реалізму до мистецтва пролетаріяту і пролетарської революції.

Реалізм точно і неухильно копіює житє таким, яким воно є.

Завдане мистецтва, як говорить в своїм чудовім трактаті М. Г. Чернишевський — малювати житє таким, яким воно **має бути.**

Реалізм і побутовщина, правда, грали колись певну ролю в мистецтві зародженя революції, як буржуазної, так і пролетарської; але сю ролю вони вже відограли і закінчили давно; і тепер на арені нового мистецтва реалізм виглядає, як старий, стоптаний чобіт, випадково залишений неохайним декоратором на фоні пожежою розятреного світанкового неба.

В ті часи, коли "третье сословие" — буржуазія — лише виступила несміло ще на арену клясової боротьби проти февдалізму, коли вона займала ся тільки мирною критикою роспусного, зіпсутого, пустого й аморального аристократа, протиставляючи йому спокійне, "чесне" (з клясової точки погляду), "працьовите" і "моральне" житє купців, фабрикантів, ремісників і т. д. — тоді реалізм був найбільш придатною для тієї ролі течією в мистецтві. Досить нагадати собі Гроза, його мирні мотиви, його благообразного "Батька родини".

Теж саме можна зауважити і в розвитку російського і українського революційного мистецтва. Досить нагадати знаменитих колись "передвижників" з їх "народничеством", всіх тих Ярошенків, Пімоненків, Богданових-Більських. "Коваль" Ярошенка — се дуже талановитий образ; але крім жалости до змореного працею, нещасного робітника — він не викликає жадного почутя.

Все те — критика, мирна і здебільша сентиментальна, резоньорство і надуманість, в ліпшім випадку — несмілива пропаґанда.

Звичайно в свої часи се було цілком нормальним і необхідним. Коли рух тільки народжував ся, треба було звертати увагу представників пригнобленої кляси на їх власне становище, щоб будити таким чином клясову самосвідомість.

Потрібні були в своїм часі і виконали свою революційну ролю Бокачіо і Радіщев, Марко Вовчок, маляр Ярошенко.

Бо се була доба критики ворога і його зброї.

Але наступають часи, коли інтереси протилежних кляс грізно стикають ся в масовій узброєній отвертій боротьбі. Часи, про які Маркс сказав: коли критика зброї заміняєть ся критикою **зброєю.**

І реалізм з його пропаґандистським резоньорством і побутовщиною, з його методичністю і мертвою спокійною технікою виявляє свою повну непридатність і непристосованість до вимог нового часу.

Реалісти, які роками студіюють і висиджують свої твори, не поспіваючи і не стараючись поспіти за подіями, коли ті безупинно міняють ся в калейдоскопі бурхливого революційного житя, — вони, реалісти, нагадують стукача Метронома з талановитого вірша Якова Мошека; святого Метронома, котрий "нерозмірковано і тенденційно запер ся у білу башту" і стукаєть ся лобом об оранжеву стінку, "і затуляє вуха, і завішує вікна", намагаючись відгородитись, відокремитись від того могутного і незвиклого, що розгаряєть ся за вікнами вузенької реалістично-студійної башти-шафи, де він "як миша сидить і скрипить". Їх, реалістів, "галас нервує і промінє сліпить", бо вони не звикли до грізного галасу розбурханих лав повставшого пролетаріяту, бо їх близькозорі очі ріже червона полумінь революційної пожежі.

А за вікнами шуми... і здивовано слуха,
І розмірено стука Святий Метроном.

І в сьому своєму методичному скрипіню вони відстають від темпу революційного житя і нестримного походу велитенської повставшої кляси. А мистецтво, яке відстає від темпу житя, не відбиває на собі його — не має рації до істнованя.

Тому зайвим і навіть шкідливим, я сказав би — реакційним анахронізмом є реалізм підчас комуністичної революції.

II.

Тоді може житєвим і відповідним до духу часу революції є другий напрямок в мистецтві — футуризм?

Розглянемо, о скільки се справедливо.

Футуризм має дещо від революції і від сучасної доби. Він має в собі ударність. Він відбиває на собі **темп житя,** а се одна з необхідних прикмет мистецтва. В сьому відношеню він має перевагу над реалізмом.

Але більш уважне вникнене в справу розчарує нас у футуризмі.

Футуризм народивсь в момент величезного розцвіту капіталізму, коли надзвичайний розвиток промисловости, нові винаходи, могутні двигуни, велитенські машини, фабрики, безупинний нервозний рух великого міста — спрямовували думки мистця в **майбутнє** (футур, звідки і бере свою назву футуризм), до ще більшого розвитку, ще більш хаотичного руху, розбиваючи старі смаки, звички, погляди і форми, звязані зі старим мирним і нудним житєм.

Але відкинувши старі формй, що протиставлять їм футуристи?

Мистецтво мусить відбивати не тільки темп, але і механіку житя.

Футуристи, в книзі їх апольоґета Італійця Марінетті "Le Futurismen", говорять про се: "Ми проповідуємо нову красу, красу сучасного житя, красу механічну. Ми прославляємо любов до машини!" Другий футурист, Руссоло, в своїм маніфесті "Мистецтво шумів", проповідує музику машин — "гарчане і хрипіне моторів, тріпотіне кляпанів, пиндлів, пронизливі крики механічних пил, гучне сковзане трамваїв по рельсам" і т. д.

Але тут нема механіки житя; тут тільки темп його, і темп до того типовий для імперіялістичної буржуазії — скажений хаотичний:

Стрекот аеропланов, рокот автомобилей,
Вотропросвист експресов, крылолет буеров,—

як пише російський футурист Ігор Северянін.

(Дальше буде.)